

Sundheds- og Ældreministeriet

Enhed: Psykiatri og Lægemiddelpolitik
Sagsbeh.: SUMSAH
Koordineret med:
Sagsnr.: 1609031
Dok. nr.: 185353
Dato: 6. oktober 2016

TALEPAPIR

Det talte ord gælder

[Folketinget, lokale 2-080, fredag den 14. oktober 2016 kl. 14.30 - 16.00]

[Indledning]

Social- og indenrigsministeren og jeg er indkaldt til det her fælles samråd med om børn og unges mentale sundhed - dvs. trivsel blandt børn og unge.

- Samrådsspørgsmålene består af tre spørgsmål, nemlig samrådsspørgsmål AC, AD og AE [tidligere BX, BY og BZ].

Jeg vil gerne starte med at gøre det helt klart:

- Forebyggelse af mentale helbredsproblemer og fremme af mental sundhed er et meget vigtigt fokusområde for regeringen.
- Vi har et fælles ansvar for at løfte den opgave, der ligger i at passe godt på vores børn og unge.

Og som Sundheds- og ældreminister bærer jeg et fælles ansvar med min kollega, social- og indenrigsministeren og med ministeren for børn, undervisning og ligestilling.

- Det delte ansvar vidner lovgivningen også om – der er vigtige bestemmelser både i sundhedsloven, serviceloven og folkeskoleloven.

- Social- og Indenrigsministeren og jeg har valgt, at jeg lægger ud med at besvare samrådsspørgsmål AC.
 - Herefter besvarer jeg samrådsspørgsmålene, der handler om forebyggende tilbud og tiltagene på sundhedsområdet.

- Herefter besvarer social- og indenrigsministeren den del af samrådsspørgsmålene, der handler om det socialle område.

Samrådsspørgsmål AC lyder:

Ministeren bedes redegøre for udviklingen inden for mistrivsel blandt børn og unge i Danmark, herunder hvilke konsekvenser ministeren vurderer, at det har for de unge og for samfundet som helhed, at et stort antal unge i Danmark mistrives?

[Udviklingen af børn og unge, der mistrives og konsekvenser heraf]

Her vil jeg gerne starte med at sige, at de fleste børn og unge heldigvis trives og klarer sig godt.

Og at de fleste i løbet af deres barndom og ungdom støder på udfordringer af den ene eller den anden art, som kan opleves som svære at håndtere.

- Men langt de fleste formår heldigvis at håndtere de udfordringer, de møder, med støtte fra venner og familie osv.

[TAL PÅ UDVIKLINGEN]

Men der er desværre også en mindre gruppe af børn og unge, som har nogle forskellige udfordringer.

- Og denne mistrivsel er noget, vi som samfund skal tage alvorligt.

- Der er nemlig flere undersøgelser, som peger i retning af, at andelen af børn og unge, der mistrives af den ene eller anden grund, bliver større.
 - Blandt andet viser Skolebørnsundersøgelsen fra 2014, at livstilfredsheden blandt de 11- 15-årige har været faldende siden 2002.

 - Desuden viser Den Nationale Sundhedsprofil fra 2013, at forekomsten af dårlig mental sundhed hos unge kvinder mellem 16-24 år er steget en smule fra 2010 [15,8 %] til 2013 [17,5 %].

- Tilsvarende viser rapporten "Børn og unges mentale helbred" fra 2014, at forekomsten af stress hos børn og unge har været stigende.

Som sundheds- og ældreminister tager jeg selvfølgelig de undersøgelser alvorligt.

[KONSEKVENSER AF MISTRIVSEL]

Dårlig mental sundhed har negative konsekvenser – både for den enkelte og for samfundet – især den langvarige mistrivsel.

- For den enkelte kan langvarig mistrivsel forringe muligheden for at leve et godt liv.
 - Og det kan samtidig øge risikoen for udvikling af både fysiske og psykiske sygdomme.
 - Og give indlæringsproblemer og dermed problemer med at gennemføre skolegang og uddannelsesforløb.

Dårlig mental sundhed kan altså have omfattende konsekvenser
– både for det enkelte menneske, men også for samfundet.

Og mistrivsel kan bidrage til at sætte børne- og
ungdomspsykiatrien under pres.

- Og den er presset i forvejen!

Også fra det perspektiv er der brug for en tidlig indsats.

Det vender både Karen og jeg tilbage til.

Og så er der samrådsspørgsmål AD.

Jeg vil godt starte med at sige, at selvfølgelig skal børn og unge, der mistrives – have hjælp.

- Og den skal komme mange steder fra.
- Fra skolen, fra kommunen, fra fritidsklubben, fra forældrene osv. Fra alle dem, der kan gøre en forskel for de unge.
- Og selvom det påstås fra spørgeren i samrådsspørgsmålet, så har jeg altså aldrig påstået, at det alene er op til familien og de unges netværk at tage ansvar.

Kommunerne har en pligt til at sikre, at børn og unge får den rette hjælp.

Kommunerne har således ansvaret for:

- Den generelle forebyggende og sundhedsfremmende indsats, når det drejer sig om mental sundhed blandt børn og unge
- Og for den individorienterede indsats.

Jeg vil sige lidt om initiativerne på sundhedsområdet, som bidrager til at hjælpe kommunerne i indsatsen.

- Og min pointe er, at der rent faktisk er mange vigtige initiativer i gang på det her område.

[Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakke om mental sundhed]

For at understøtte kommunernes indsats har Sundhedsstyrelsen nemlig i 2012 udarbejdet en forebyggelsespakke om mental sundhed.

Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakke om mental sundhed kan bruges til at prioritere og planlægge indsatsen i kommunerne.

- Forebyggelsespakken har blandt andet fokus på børns trivsel i dagsinstitutioner og i folkeskolen - og på ungdomsuddannelser.

I Forebyggelsespakken har Sundhedsstyrelsen samlet de indsatser, der bygger på den bedste foreliggende dokumentation og ekspertvurdering, og hvor behovet for viden vurderes at være størst.

- Eksempelvis peger Sundhedsstyrelsen på vigtigheden af, at kommunerne stiller den rette hjælp til rådighed, når det drejer sig om hjemmebesøg af en sundhedsplejerske i barnets første leveår.
- Og at førstegangsførelse kan få tilbud om såkaldt forældreuddannelse for at styrke deres viden og færdigheder om betydningen af mental og fysisk sundhed for barnets udvikling.

- Sundhedsstyrelsen peger i forebyggelsespakken også på "Tidlig indsats for sårbare familier", hvor kommunen tilrettelægger en målrettet indsats for at støtte sårbare familier.

Jeg kan også oplyse, at "Center for Forebyggelse i praksis" i KL understøtter implementeringen af forebyggelsespakkerne i kommunerne.

Og at kommunernes implementering af forebyggelsespakken monitoreres af Statens Institut for Folkesundhed.

- Statens Institut for Folkesundhed udarbejdede i slutningen af 2015 en evaluering af kommunernes implementering af forebyggelsespakkerne.
 - Her angav en betydelig del af kommunerne, at "fokus på mental sundhed er en integreret del af arbejdet på skoleområdet, i sundhedsplejen og i dagstilbuddene".

Men vi er altså stadig ikke i mål, og der er forskelle i den kommunale indsats.

Derfor er jeg glad for, at Sundhedsstyrelsen i 2016 har igangsat et opfølgende arbejde for at finde de bedste og mest effektive indsatser til at fremme den mentale sundhed hos bl.a. børn og unge.

- Og det giver mening, at Sundhedsstyrelsen vil bruge den opsamling af konkrete kommunale erfaringer til at revidere deres forebyggelsespakke om mental sundhed i løbet af 2017.
 - Resultaterne af Sundhedsstyrelsens erfaringsopsamling vil i øvrigt blive fremlagt på en konference om mental sundhed, som Sundhedsstyrelsen afholder den 23. november i år.

Jeg forventer, at kommunerne deltager aktivt og henter inspiration til det fortsatte arbejde med mental sundhed.

[Partnerskaber om mental sundhed]

Desuden kan jeg nævne de 52 igangværende partnerskaber, hvor der er sat penge af på finansloven og som arbejder for at forbedre danskernes sundhed og forebygge sygdomme.

- Tre af partnerskaberne handler om mental sundhed blandt børn og unge.
 - Partnerskaberne har bl.a. til formål at styrke og fremme børns mentale sundhed.
 - Blandt andet ved at udvikle og bruge undervisningsmateriale og procesværktøj til anti-mobbestrategier og at udbrede viden om psykisk sygdom blandt unge.

For mig er det vigtigt at sige, at det jo ikke er det enkelte projekt, der flytter en hel masse.

- Det flytter noget.

- Men det er kommunernes interesse for at dele viden og erfaringer fra projekterne – både de effektive og de mindre effektive – der flytter meget mere.

[Satspuljeprojekter]

Et andet relevant initiativ er fra satspuljeaftalen på sundhedsområdet for 2013-2016.

- Her afsatte vi i satspuljekredsen i alt 26 mio. kr. til fremme af unges mentale sundhed og forebyggelse af angst af depression hos unge på produktions- og erhvervsskoler.
- 11 kommuner er nu i færd med at implementere konkrete indsatser til fremme af mental sundhed og forebyggelse af angst og depression.
 - Herunder værktøj til opsporing af unge med dårlig mental sundhed og opkvalificering af uddannelsesinstitutionens ansatte.

- Erfaringerne fra projekterne vil blive offentliggjort i begyndelsen af 2017.
- Og så er det, at kommunerne skal på banen og udbrede det, der virker.

Jeg kan også nævne, at vi i satspuljeaftalen på psykiatriområdet for 2015-2018 satte 50 mio. kr. af til flere tværfaglige teams i børne- og ungdomspsykiatrien. De kom oven i 23 mio. kr. afsat året før.

- De teams har målrettet fokus på brobygning mellem de psykiatriske afdelinger, skolerne og kommunerne.
 - Projekterne er i gang og evalueres af Sundhedsstyrelsen i 2018.

Og der er flere spændende initiativer i gang, men det vigtige for mig at sige er:

- at kommunerne har klare pligter i lovgivningen - både i forhold til den generelle forebyggende indsats og i forhold til den individrettede indsats,
- at Sundhedsstyrelsen har udviklet værktøj, som kommunerne bruger og er glade for,
- og at det værktøj vil blive revideret i 2017 på baggrund af blandt andet kommunale erfaringer.

Og så er der samrådsspørgsmål AE.

Med spørgsmålet ønsker spørgeren at få belyst, om der mangler viden og forskning om unges mistrivsel.

Og svaret på det spørgsmål er ganske enkelt - ja.

- Der er på nuværende tidspunkt ikke tilstrækkelig viden om årsagerne til, at undersøgelser viser, at flere børn og unge oplever mistrivsel.

Det er min klare holdning, at tilstrækkelig forskning – også på det her område - er en nødvendighed for at vi kan blive klogere på årsager, risikofaktorer og effektive indsatser.

Der er dog nogle vigtige initiativer i gang, som jeg vil nævne.

Statens Institut for Folkesundhed er i gang med et studie om registerbaseret opfølgning af personer med dårligt mentalt helbred.

Formålet er at undersøge, hvilke langsigtede konsekvenser dårlig mental sundhed har på lægebesøg, lægemiddelforbrug, sygelighed og sociale forhold.

- Unge fra 16 år indgår i undersøgelsen, hvor alle analyser udarbejdes separat for mænd og kvinder og i forskellige aldersgrupper.

Arbejdet offentliggøres i slutningen af november måned.

Og så kan jeg nævne, at Statens Institut for Folkesundhed og Sundhedsstyrelsen desuden har indgået aftale om at gennemføre en undersøgelse, hvor sammenhængen mellem dårlig mental sundhed og andre trivselsindikatorer blandt unge afdækkes.

Undersøgelsen skal desuden beskrive de forskellige grupper med dårlig mental sundhed i forhold til sundhedsadfærd, fysisk helbred og skoleliv.

- Rapporten udarbejdes og offentliggøres i 2017.

Jeg ser frem til resultaterne, som også kan bruges af kommunerne til at tilrettelægge og målrette de kommunale forebyggelsesindsatser.

Endelig kan jeg på den lidt større klinge nævne, at et bredt flertal af Folketingets partier - som led i aftalen om fordeling af forskningsreserven for 2015 - afsatte 30 mio. kr. til forskning i psykiatri i 2015, heriblandt til:

- bedre forståelse af psykisk sygdom,

- sygdomsårsager og
- indsatser for forebyggelse, opsporing og behandling
- Vi har endvidere afsat 30 mio. kr. til forskning i psykiatri i 2016.

Det fremgår af aftalen, at partierne i forbindelse med fordelingen af forskningsreserven til finansloven 2017 vil vurdere behovet for en fortsat indsats på området.

Så for at runde den del af, så er der altså forskning i gang inden for psykiatri og mental sundhed – Og jeg ser frem til resultaterne af den forskning.

[Afslutning]

Så for at opsummere her til slut.

Vi skal fortsat have bredt fokus på at styrke børn og unges mentale sundhed.

Kommunerne har en pligt til at tilbyde forebyggende indsatser indenfor området mental sundhed og mistrivsel til børn og unge.

Fra centralt hold hjælper vi gerne med at understøtte kommunernes arbejde.

Eksempelvis foretager Sundhedsstyrelsen netop nu en systematisk erfaringsopsamling af de bedste indsatser til at fremme mental sundhed blandt børn og unge.

- Dem kan kommunerne med fordel implementere.

Og så er forskning og viden på området vigtige elementer.

Tak for ordet.

Og så vil jeg give ordet til social- og indenrigsministeren om socialområdet.